

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT VERBODENDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

J. S. DE VRIES ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoën; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijcknaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meina, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswert; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; Dr Stroom, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

AAN ONZE ABONNÉS.

Tot onze blijdschap mogen wij melden, dat als medewerker voor de rubriek „Zending”, zulks in plaats van wijlen Dr J. D. Wielenga, is toegetreden Dr H. Bergema. Red.

INHOUD: Hoofdartikel: Geloof en Openbaring, IV. — Uit de Schrift: Tegen den Heere en Zijn Gezalfde. (Hand. 4:24-28). — Kerkelijk leven: Coccejaansche opvattingen in „De Heraut” af te wijzen. De zelfstandigheid der plaatselijke kerk. II. Het rapport der Chr. Geref. Kerk inzake het antwoord aan de Synode der Geref. Kerken, V. Een nieuwe methode voor het opwekken der belangstelling in het kerkelijk leven. Vereniging tot verspreiding der H. Schrift. — Pop. wetensch. schetsen: Over „isolament” en nog wat. — Vrouwenvragen: Tusschen Pro en Contra. — Uit de historie: Dr A. Kuyper Sr. over de bevoegdheid der meerdere vergaderingen, V. — Zending en evangelisatie: Dr H. Bergema. — Uit de buitenl. kerken: De Synode in Amerika wederom in zitting, III. — Stemmen uit onze kerken. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Geloof en Openbaring.

Dr G. J. Heering, Geloof en Openbaring, I en II. (Van Loghum Slaterus, Arnhem. 1935 en 1937.)

IV.

Tenslotte is ook Heering modern, zoo merkten we aan het eind van het derde artikel op. We vergeeten bij deze uitspraak niet, dat er vele verschillen zijn met het oud-modernisme, maar het blijft modernisme, zij het dan ook in verrassend nieuwen vorm.

Om dat aan te toonen, willen wij bij verschillende fragmenten in zijn werk wat nader stilstaan. Natuurlijk kunnen wij er niet aan denken, alle bezwaren, die wij tegen deze beide boeken hebben, naar voren te brengen. We kunnen ons niet veroorlooven, om enkele voorbeelden te noemen, onze bezwaren naar voren te brengen tegen het eerste gedeelte van zijn eerste boek, waarin hij inleidende opmerkingen maakt over het dogma in het algemeen. We kunnen ons, om er iets van te zeggen, niet vinden in zijn uitspraak, dat het Christendom in zijn belijden van geloofswaarden „symbolisch spreekt, d.w.z. als representatief en als praesens, als niet-ident maar toch innig verwant, ja, wezenséén, tusschen houdend tusschen „dit is” en „dit stelt voor”, doch dichter bij het eerste.”¹⁾

Wij voor ons gelooven, dat, al mag het waar zijn, dat het dogma niet adequaat is met de Goddelijke waarheid, toch inderdaad wij in het dogma met waarheid te doen hebben, dat het werkelijk zoo is, als het dogma het zegt, tenzij natuurlijk uit de Schrift mocht aangetoond worden, dat we de Schrift in dit opzicht op verkeerde wijze in ons belijden tot uitdrukking gebracht hebben. Wij hebben ook groote bezwaren tegen zijn definitie van dogmatiek, tegen zijn verwerping van de pogingen eenheid in de dogmatiek te brengen, we hebben ook groote bezwaren tegen het feit, dat het in zijn boek absoluut niet tot zijn recht komt, dat de kerk een zeer zwaren strijd gehad heeft om de haar toevertrouwde boodschap te bewaren en over te leveren en veilig te stellen, we kunnen ons niet vinden in zijn beschouwingen over Paulus — hij meent, dat hij bij Paulus twee gedachtenstroomingen kan opmerken, een juridische — de verzoening komt tot stand door Christus' werk, dat ons toegerekend wordt — en een mystische — de verzoening komt tot stand krachtens onze eenheid met Christus, — we hebben zeer ingrijpende bezwaren tegen zijn opvatting van den

zondeva, die maar een metafysisch gebeuren zou zijn, tegen zijn opvatting van de opstanding en hemelvaart en wederkomst van Christus, die hij niet realistisch, maar reëel wil opvatten, en we stemmen volkomen in met een opmerking van Prof. Berkelbach van der Sprenkel, die in het Algemeen Weekblad heeft opgemerkt, dat er een zeker verglijden der begrippen bij hem duidelijk is: „Bij oogenblikken is de schrijver radicaal, maar dikwijls spoedig daarop, is het of hij van zijn eigen striktheid schrikt”, en zoo kunnen we voortgaan met onze bezwaren. Maar het zal wel beter zijn, om in plaats van even bij vele bezwaren stil te staan, enkele fragmenten wat nader te behandelen, dezelfde methode, die Dr Berkouwer in het „Calvinistisch Weekblad” heeft toegepast.

Dan willen wij met Dr Berkouwer eerst letten op een der merkwaardigste onderdeelen van Heerings Dogmatiek en wel zijn critiek op Roessingh.

Roessingh was bij al zijn critiek op 't Vrijzinnig Protestantisme vrijzinnig, en dat wilde hij blijven. Waarom? Omdat hij de autonomie („zelfwettelijkheid”) des geestes niet wilde prijsgeven, en die autonomie des geestes was voor hem het blijvende kenmerk der moderne theologie. „Wat de moderne theologen van ouds, en ook nu nog samen bond, zoo verklaarde hij ter vergadering der Moderne Theologen, was, behalve hun openheid voor de moderne cultuur en hun worstelen met het probleem Christendom en cultuur, hun „vrije theologie”, waaronder hij verstond: hun vrije, kritische houding tegenover bijbel en traditie, hun verwerping van elk uitwendig geloofsgezag.”²⁾

Zeker, het was Roessinghs wil en pogen zich aan te sluiten bij evangelische en christelijke traditie, maar hij weigerde den grond voor een normatieve geloofsleer te vinden in de historische gegevens van Schrift, traditie of kerk. Maar „er is maar één weg, die ons begin kan zijn: het indalen in eigen geest om te zoeken, wat meer dan eigen geest is.” Hij weet het, dat dat onvermijdelijk ten gevolge moet hebben, dat er veel versplintering zal zijn — „er is eigenlijk iets tragisch in het volkomen versplinterd zijn der moderne theologie, dat bij velen onvermijdelijk afglijdt naar agnosticisme en skepsis” — maar dat is toch de eenige weg, ook al komen er dan tien dogmatieken. Autonomie des geestes, de geest des menschen zal zelf beslissen, wat waarheid is.

Hoe oordeelt Heering nu hierover? Zet zijn critiek hierbij in? Absoluut niet, hij gaat hierin volkomen met Roessingh mede. „De weg der orthodoxie blijft ook voor Heering een doolweg. We kunnen het ons zoo voorstellen: Heering wandelt eerst een eind met Roessingh mede en op dien weg (der autonomie) ontstaat dan na eenigen tijd een discussie over de vraag, hoe ze nu verder zullen gaan.

Heering spreekt het uit, dat tot de tragiek van Roessingh behoorde, dat hij niet loskwam van het individualisme. Wel ziet Roessingh in de veelheid der Protestant en in de veelheid der persoonlijke meeningen een gevaar, maar daarin ligt ook „onze glorie”. Heering teekent hier protest aan. Hij ziet als oorzaak van Roessinghs individualisme, dat hij zijn verlangen naar het vaste niet in verbinding gebracht heeft met de waarheid, die het Christelijk geloof in het Evangelie aanschouwt. Hij wil boven Roessingh uit heenwijzen naar het objectieve in het evangelie. Want alleen dan, als ons geloof op de openbaring gericht is, dan ontkomt het aan de verenkering en de vereenzaming.” (Berkouwer).

We zien, dat deze critiek van Heering niet principieel is. Trouwens, het aanhalen van een zin van Heering doet het nog duidelijker zien. Roessingh had gezegd, dat er maar één weg is, die

We zijn er nog lang niet! (VII.)

Gelijk tot ons genoegen onlangs ook door Dr Bavinck in de Bazuin werd opgemerkt, verheert onze Gereformeerde theologie nog in hopeloze achterlijkheid; en wat dit zoo dubbel pijnlijk maakt is, dat onze jongere geleerden zich schier wisthoudend op kerkhistorische studie of kerkhistorische biografie werpen. We hebben dan nu een Encyclopaedie en Dr Bavinck's Dogmatiek nodert haar voltooiing, maar voor het overige ligt heel het veld nog braak, en gaat schier aller kracht in biografie en kerkrechtelijke detailpunten op.

Nu onderschatten we deze historische studien niet. Veelmeer zijn ze voor een historisch beginzel, dat een nimmer ontwaakt zoek, broodnodig. We zoeken weer aansluiting voor het bestaande aan ons verleden. Dat verleden was vergeten. Verder dan Brakel, o March en Smijlegelt ging men niet terug. Ook stonden we voor een historische verzuim, die noodzakelijk correctie eischte. En bovendien viel nog heel wat te onderzoeken, dat onder het stof begraven lag.

Maar ieder voelt toch, hoe een goed deel van deze studie, wel niet even goed, maar toch op voorhands bruikbare wijze, ook door anderen kan geleverd worden en geleverd is....

Kerkhistorische studie is slechts het zich wapenen voor den strijd en het formuleren van zijn sprake. Zal ons woord weer invloed krijgen op het gemeene terrein des levens, dan moet men de tegenstellingen onder de oogen zien, op dit gebied positie nemen, en, na aanvankelijke verdediging, overgaan tot den aanval.

Dr A. KUYPER,
„De Heraut”, No. 1158, 4 Maart 1900.

ons begin kan zijn, het indalen in eigen geest om te zoeken, wat meer is dan eigen geest. Heering meent, dat deze zin als volgt herzien moet worden: „En dan zijn er twee wegen, die van den aanvang af beide moeten worden bewandeld om tot het doel te geraken: het indalen in eigen geest en het doordringen in den geest en in de boodschap des bijbels, om aldus te vinden, wat meer is dan eigen geest. Het is de weg der zelfkennis en die der kennis van het Evangelie.”³⁾

Maar, zoo zal men vragen, is hier bij Heering dan niet een gansch andere tweede weg, dien we bij Roessingh niet zoo vinden, althans niet in de aangehaalde zinnen? Heeft Heering ook niet den weg van het Evangelie?

Ons antwoord is, dat dat wel zoo lijkt. Echter het is maar schijn. Tenslotte heeft ook Heering maar één weg, de weg van de autonomie des geloofs. Immers, wie maakt ons duidelijk, wat het Evangelie inhoudt? Alleen de autonomie des geloofs. Wat zegt ons, wat het Evangelie is? Alleen de autonomie des geloofs. Waardoor weten wij, dat er ergens openbaring Gods is, mededeeling van den Andere? De autonomie des geloofs. Alleen door de autonomie des geloofs hebben we zekerheid, dat er openbaring is en alleen door de autonomie des geloofs hebben we het inzicht, wat openbaring is, ja of neen.

Hier staat Heering zoo ver als maar mogelijk is af van de Gereformeerde belijdenis. „Wij gelooven, dat God Zich door twee middelen openbaart en wel door de natuur en door de Schriftuur en wij belijden, dat die Schriftuur niet is gezond, noch voortgebracht door den wil des menschen, maar de heilige menschen Gods, van den Heiligen Geest gedreven zijnde, hebben haar gesproken. Alle deze boeken ontvangen wij daarom voor heilig en canoniek en wij gelooven zonder eenige twijfeling al wat daarin begrepen is.”

In deze belijdenis ligt allereerst opgesloten, we bepalen ons tot de hoofdpunten, dat, om met mijn hooggeschatten leermeester Prof. Honig, te spreken, de revelatie buiten den mensch omgaat. God openbaart Zich in de natuur en in de Schriftuur en die openbaring is er, al zou niemand haar als openbaring Gods aanvaarden. Maar Heering spreekt gansch anders. Heering verbindt de openbaring heel sterk aan ons.

Openbaring is voor hem tevens een gebeuren in den mensch. Daarom kan hij spreken van

1) I. pag. 23 en 24.

2) I. pag. 231.

3) I. pag. 267.

Evangeliewaarheden, die ons nog niet geopenbaard zijn, II, pg. 73 en overal, daarom kan hij zeggen, dat echt geloof berust op persoonlijke openbaring, daarom kan hij ook zeggen, dat het Katholicisme en het orthodoxe Protestantisme verkeerd doen door openbaring een bovennatuurlijke mededeeling te laten zijn en dat echte openbaring aan — en „aan“ beteekent hier schier „in“, M. Vr. — den mensch geschiedt. (pg. 90 van II).

En in deze belijdenis ligt ook opgesloten, dat alleen in natuur en Schriftuur de openbaring Gods is. Maar Heering vindt meer openbaring... „We denken er niet aan, de legitimiteit dier openbaringen (van vreemde godsdiensten) te ontkennen. Maar de eenige openbaring, die wij waarlijk, d.i. van binnen uit kennen, is die openbaring, waarbinnen God ons heeft geplaatst en waarin we gelooven, d.i. de christelijke.“⁴⁾

En in deze belijdenis ligt opgesloten, dat we alles aanvaarden. Maar dat doet Prof. Heering absoluut niet. Kenmerkend voor hem is een tusschenzinnig: wij staan natuurlijk kritisch tegenover de oude, overgeleverde berichten. (Deel II, pg. 95). Hij kan schrijven: er zijn in het N. T. vele voorstellingen, die wij niet kunnen rekenen tot Gods openbaring, waarvan het getuigt, en dus ook niet kunnen beschouwen als inherente aan het christelijk geloof.⁵⁾ Ja, hij gelooft wel, dat de openbaring in den bijbel ons gegeven is, dat het Evangelie Gods boodschap uit den Bijbel is, maar die gansche bijbel is niet het evangelie, boodschap Gods. En hoe moet hij nu de boodschap Gods vinden? Hoe moet hij nu weten, dat er openbaring is? Dat weet hij door de autonomie des geloofs. „Dat wij uitmaken wat voor ons het Evangelie is“, m.a.w. dat wij ons persoonlijk credo bepalen — en nu bedoelen we persoonlijk in den strikten zin — behoort tot de „autonomie van oordeel“, waarover we reeds vroeger spraken. Deze autonomie sluit dus niet uit, maar in, dat Gods openbaring, het Evangelie, ons de wet stelt, volstrekt gezegd over ons heeft, omdat we daarin Gods sprekende stem hooren, Zijn „Woord“. Zij geeft enkel de overtuiging weer, dat het „uitwendig“ gezegd (het is zoo, omdat de Schrift, omdat de Kerk het leert, enz.) is af te wijzen. Wanneer men als openbaring, als Gods Woord ons voorhoudt, wat niet behoort tot de openbaring, die ons is geschied, dan leggen we het, schoon het in Schrift of Confessie staat, eerbiedig naast ons neer; het behoort (voorloopig of voorgoed) niet tot ons Evangelie. Het persoonlijk geloof, hoe het zelf ook bepaald is geworden, bepaalt zelf zijn inhoud, beter gezegd: wijst zelf aan, wat zijn inhoud is.“⁶⁾

We weten dus, wat openbaring is door de autonomie des geloofs. Wat verstaat Heering hieronder? Dat is niet gemakkelijk te zeggen. Zelf gevoelt hij die moeilijkheid ook. We kunnen zijn gedachte misschien als volgt formuleeren: autonomie des geloofs wil niet zeggen, dat men zelf de religieuze waarheid voortbrengt, maar afwijzing van het uitwendig gezegd, erkenning van het innerlijk gezegd der evangelische waarheid, die iemand is „geopenbaard“. Het is een erkennen, dat er openbaring van buiten aan ons geschiedt, en nu zelf uitmaken, wat openbaring is.

Maar ontstaat er dan geen willekeur, zoo hoort iemand Heering vragen? Neen toch. Vooreerst hangt het niet van ons af, welk evangelie wij kiezen, we worden juist door een bepaald evangelie gegrepen. We kiezen niet zelf, maar we worden gekozen. En daarenboven, in welke beperking we ook het Evangelie hebben, „in haar eeuwigheid (ook een segment van eeuwigheid is eeuwigheid), blijft het toch evangelie.“⁷⁾ Maar, hoe dat ook zij, er is geen oorspronkelijk en vurig geloof zonder autonomie. Persoonlijk geloof beteekent: autonoom geloof.⁸⁾

Bavinck heeft eens gezegd: terwijl ieder thans met behulp van een weinig psychologie en Religionsphilosophie zijn eigen dogma vaststelt, is het voor den christelijken dogmaticus een voorrecht en een eere, om in het geloof positie te nemen en daarin zijn onderwerping aan het Woord Gods en zijne gemeenschap met de kerk aller eeuwen uit te spreken.⁹⁾ Mutatis mutandis geldt dit ook van Heerings boek. Hij roept om vastheid, maar vindt die vastheid in zichzelf, in autonomie. Hij wil niet tien dogmatieken, maar hoe moet hij dat verhinderen? Geloof en kritiek kunnen niet samengaan. En gaan ze samen, dan krijgen we den noodlottigen cirkel. De vastheid worde ons deel door de openbaring van den Andere, maar wat die openbaring is, maken wij uit.

Ik weet het: Heering doet alle moeite om, als ik het zoo zeggen mag, die autonomie zoo klein mogelijk te doen zijn. Hij spreekt zelfs van theonomie autonomie. Een autonomie dus, die Gods wet erkent en voor haar buigt, maar het blijft autonomie. En daarom: Heering heeft geen recht aan Roessingh te verwijten, dat hij in de onvastheid moet blijven steken, het kan met hem

niet anders gaan. En tevens, hier is duidelijk, dat we ondanks alles te maken hebben met moderne theologie, met theologie, die uitwendig gezegd verwerpt om in zich zelf te maatstaven te vinden. M. Vr.

UIT DE SCHRIFT

Tegen den Heere en Zijn Gezalfde.

...Waarom woeden de heidenen...
...de oversten zijn bijeenvergaderd tegen den Heere en tegen Zijn Gezalfde.
Want in waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, welken Gij gezalfd hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus....

Hand. 4:24-28.

'Is toch een wonderlijk ding met de gemeente des Heeren te Jeruzalem. 'Allereerste begin van tegenstand is gekomen; 'tis nog bij dreigen gebleven. En zoo maar, zonder aarzelen, zonder eerst een diepe exegetische studie te hebben gemaakt van den tekst en van de feiten, en toch in volkomen zekerheid zegt die gemeente in haar gebed tot God: Wat vandaag gebeurt, dat is het, wat gesproken is door David in Psalm 2.

Evenals Petrus op den Pinksterdag zoo maar, in éénen wist, absoluut zeker wist: dit is het, wat gesproken is door den profeet Joël; zoo zegt de Kerk van Jeruzalem: O ja, daar en daar staat het al beschreven, wat thans geschiedt. Ze leggen als het ware hun vinger bij den tekst: kijk maar, daar staat het.

En wat staat daar dan beschreven?

'Gaaf in Psalm 2 allereerst om Davids koningschap. Hij, de theocratische koning, wordt door de volkeren rondom, door de heidenen aangevalen en in zijn koningschap belaagd. Maar David weet zich aan Gods zijde. Strijd tegen hem, Gods Gezalfde, is strijd tegen God! En Die in den hemel woont, zal lachen!

Dit alles ziet profetisch op den waren theocratischen Koning, op Christus, in Wien Psalm 2 in vervulling is gegaan. Tegen Hem waren bijeenvergaderd alle machten der aarde, koningen en oversten. Ze wilden van Hem, Gods Gezalfde, zich ontdoen. Ze wilden van God zich ontdoen. Maar ook nu gold: Die in den hemel woont, zal lachen! Christus is wel vernederd, gekruist, gedood. Maar God heeft Zijn Kind Jezus ook verheerlijkt. De heidenen zijn Hem gegeven ten erfdeel; de einden der aarde tot Zijn bezitting. God en Zijn Gezalfde triumfeeren.

Maar, dat de gemeente van Jeruzalem deze verzen van Psalm 2 aanhaalt, geschiedt niet alleen om daarmee te herinneren aan wat geschied is, aan wat Kafasas en Herodes en Pontius Pilatus tegen Jezus gedaan hebben, enkele maanden terug.

Zij bedoelt dit met het citaat: nu, vandaag, zijn, door hun dreigingen, de oversten weer opgestaan tegen den Heere en Zijn Gezalfde; op dit oogenblik zijn weer bijeenvergaderd tegen Gods Kind Jezus Herodes en Pontius Pilatus, nu de Kerk bedreigd wordt.

Maar hoe kan men zoo, met die bedoeling, dezen tekst aanhalen? Is dat geen vermetelheid, om zich zoo de partij des Heeren te noemen? Om te zeggen: strijd tegen ons is strijd tegen God en Zijn Gezalfde? Is dat niet God en Zijn genade voor zichzelf reserveeren? De heele wereld ligt toch in het boze, onder het oordeel, de kerk in Duitschland, evengoed als haar vervolgers. Allen strijden toch tegen God, zonder uitzondering?

Zoo wil men thans in schijnbaren ootmoed spreken.

Maar Gods Woord laat andere taal hooren. Dit gebed van Jeruzalems Kerk is door God Zelf gesanctioneerd: als zij gebeden hadden, werd de plaats, waarin zij vergaderd waren, bewogen. Zoo moet de gemeente spreken. Zoo moet zij zich één weten met haar Heiland, dat ze 't weet: wat haar aangedaan wordt, geschiedt tegen haar Heiland. Anders is geen gebed in den nood mogelijk. Dat kan alleen worden opgezonden in het geloofsbewustzijn, dat de strijd van vandaag niet anders is dan de voortzetting en de uitwerking van den strijd op Golgotha.

Zulk spreken is dan ook geen hoogheidswaan. Jeruzalems Kerk spreekt zoo in 't geloof, roemend in Gods genade. Die genade is zoo machtig, dat door haar, door Gods Geest die nauwe band gelegd is met den Christus, die onoverbrekelijke band. En 'tis schijnbaar ootmoedig, maar inderdaad hoogmoedig, dien band des Geestes niet te erkennen. Dat is strijden tegen God en Zijn Gezalfde, ook tegen Zijn gemeente.

Bidden wij zoo voor de vervolgde Kerk des Heeren op aarde, in dat geloofsbewustzijn? En voor allen arbeid in Gods Koninkrijk? Dat 't gaat om Gods zaak, die — geprezen zij Gods genade — ook onze zaak is? Ons wetend aan Gods zijde? Dan is 't geen gebed in angst en verslagenheid, maar in krachtig vertrouwen: Die in den hemel woont, zal lachen! De Heere zal triumfeeren, en Hij doet Zijn Gezalfde triumfeeren.

F. de V.

KERKELUK LEVEN

Coccejansche opvattingen in „De Heraut“ af te wijzen.

De draad, die door onze artikelen van de laatste weken loopt, is gemakkelijk te grijpen, als men maar even zich herinnert, wat achtereen volgens opgemerkt werd. Het was ons hierom te doen: we wilden aantoonen, hoe men met de verbondsléer in het moeras gekomen is, telkens weer. Tot nu toe troffen ons drie manieren, waardoor men aan de moeilijkheden ontkomen wilde, zonder evenwel daarin te slagen:

a. De eerste was: dat de „genade“, de goederen, van het genadeverbond worden onderscheiden in tweeërlei: algemeene en bijzondere, uitwendige en inwendige.

b. De tweede: dat men de twee deelen, die in alle verbond begrepen zijn (belofte en eisch) en zijn tweezijdigheid, feitelijk vernietigt speciaal voor wat dan het genadeverbond betreft.

c. De derde: dat men de goederen van het genadeverbond, zijn eigenlijke zegeningen (ook wel „volle“ of „vervulde“ zegeningen genaamd) eerst in de laatste periode der verbondsgeschiedenis laat toekomen aan de bondskinderen.

Deze laatste methode nu was die van Coccejus, en ook van Dr J. Thijs in „De Heraut“.

Nu behoeven we over de eerste evenmin als over de tweede wetenschappelijke harmonisatiepoging breed te handelen.

Want, wat de eerste betreft: hoewel in onderscheiden variaties voorgedragen, vertoont ze toch altijd veel overeenkomst met de leer van een uitwendig en een inwendig verbond. Maar er is, dank zij den arbeid der vorige generatie, onder ons gereformeerde volk wel genoeg verzet gezezen tegen de leer van een uit- en een inwendig verbond. Op dit punt wordt de arbeid van Dr A. Kuiper nog niet verloochend; ook in „De Heraut“ niet, al is dit blad op meer dan één punt daarmee hard bezig, — zij het dan ook, zonder dit van zichzelf met dezelfde nadrukkelijkheid, als welke tegenover anderen opviel, te constateeren. Hoe licht de wagen dérailleert, als men tusschen „in-“ en „uitwendig verbond“ zelfs bij goede praemissen onderscheidt, illustreert de brochure van Prof. Dr H. Visscher: „Het Verbond der Genade in ons Kerkelek Leven“ (Drukkerij „De Banier“, Rotterdam, woord vooraf 1929). Prof. Visscher spreekt daarin b.v. van „een extern verbond met gansch een volk“ (na de Reformatie b.v.); liet zulk een extern verbond met de volken dan weer „andere vormen“ aannemen, constateerde, dat het daarna dan „tenslotte“ zich „meer tot groote groepen der volksmassa“ bepaalde; leerde, dat „het uitwendig verbond niet gedekt wordt door het inwendig verbond“, en liet ons „afgedacht“ (!!!) „van den toestand der Kerk naar hare uitwendige verschijning“ (!!!), staan voor het „feit“, „dat het verbond der genade zich intern uitstrekt over des Heeren uitverkoren volk“. Tegen deze en dergelijke meening, welke alle min of meer parallel loopen met wat wij onder a. noemden, en in ons eerste artikel aan de hand van een voorbeeld nader deden zien, heeft in onze kringen de stem van Dr A. Kuiper en van Dr H. Bavinck nog wel genoegzame kracht. In dit opzicht kunnen we nog steeds verwijzen naar de leiding, die „De Heraut“ vroeger gaf, en waaraan Dr H. H. Kuipers Hamabdl volgende herinnering geeft: „De onderscheiding van het Genadeverbond in een uitwendig en een inwendig verbond hangt ten nauwste met de volkskerk samen, komt daaruit vanzelf op, en is niets anders dan een poging om de gansche onware en leugenachtige verhoudingen, die in de volkskerk gevonden worden, voor de consciëntien goed te praten“ (a.w. 142). We zeggen het den schrijver na: „De Schrift weet van een tweeërlei genadeverbond niets“ (142); „de scheiding tusschen het uitwendige en inwendige Genadeverbond moet daarom beslist worden verworpen“ (145).

En wat voorts de tweede der hierboven gemelde opvattingen betreft, ook daarover behoeft weinig te worden gezegd. We hebben in onze artikelen, ter afweer van de wonderlijke en lichtvaardige aanvallen van den hoogleeraar Hepp, voorzover ze ons zelf raakten, aangehouden, dat het niet aangaat, de twee deelen van het verbond (belofte, maar ook eisch) te laten verschrompelen tot één (alleen maar belofte). We hebben aangehouden, dat Prof. Hepp zich schromelijk vergiste, toen hij de enormiteit aandurfde, die er in de bewering ligt, dat de gereformeerde theologen slechts een éénzijdig verbond kenden. Waar contra-argumentatie tot op heden ontbreekt, behoeven we op deze kwestie dus niet terug te komen.

Anders staat het evenwel met de aan Coccejus herinnerende uitspraken, die tot onze verwondering in „De Heraut“ bij monde van Dr Thijs een plaats hebben mogen vinden. Want dat dit blad in deze solutie zijn moeilijkheden tracht te overwinnen verwondert ons, ondanks alles, toch nog. Het bewijst wel, dat we „er nog niet zijn“; ook niet in de kennis van elkander. Het bewijst tevens, dat dit blad geen recht heeft, klagzangen aan te heffen over „gangbare meeningen“, die aan haar uitvaart toegekomen zijn; immers, ook „De Heraut“ is af en toe onder de pijpers der uitvaartceremonie, precies zooals anderen, en ook wijzelf. De vraag is maar, wát men prijsgeeft, en hoe. En in dezen hebben

wij ernstig van „De H

Ons bezw gereformee stellingen v met hoe g beperktheid wil toch „t dat de gelo der zonden met eene dags niet Dr Thijs d deren der l in het verb „ook de p ere l de wet vangst der leven, K. aldus nog laatste gro ouden dag, naar Zijne en ook de daarom hie ben vastge als een „fo van het ge genade au „wat te m voor zijn g onder ande hun ten v richtte ten ook al Moze zijn „de eva Geest wel v van Horeb

Intussche were theolo haaldelijk misvattinge die ons „to daarom, zo greep doen toch in de strijders v scheiden e schijnen. F waarmee o ingegaan, E

Reeds a zijde bezwe irad Voetiu scheid tus zettelijk te Coccejus' d te Amsterd en Cartesie eynde daer van de wa de Gemeyr wordt tege 8:8 zich t den Aposte in dat nie waren“. Ne „theologi ze is? Men eerst soude ments, m baert e breyt so van niet u teren toe selve gelo alle ander Nieuwen T Met nam len van „de de gerefor sche zijde

a. tijd de der patriar b. tijd va Testament; c. tijd va Reeds H bezwaren t en der Dw linge, van len“. Onder opvattinge ten volgen, die in sulz van het ee eeuwen te Een argum bruiiken te door wie Immers, in

4) II, pg. 88.
5) II, pg. 118.
6) II, pg. 136.
7) II, pg. 139.
8) II, pg. 249.
9) Geref. Dogmatiek 3 I, pg. 26.

1) Dr J. voor de Ch
2) Chr. B
3) Leer d
4) a. w.
5) Berich
6) Toeter